

BATI MÜZİĞİ TARİHİ

2. ÜNİTE: ORTA ÇAĞ DÖNEMİ MÜZİĞİ
KONU: 4. BOETHİUS EZGİLERİ
5. SESLERİN İSİMLENDİRİLMESİ

İçerik

- Serpilme: Romanesk dönem
- Müzik teorisinin gelişimi
- Romanesk üslup
- Müzik yazısının önemi
- 4. Boethius Ezgileri
- 5. Seslerin isimlendirilmesi (Solmleme)

Serpilme: Romanesk Dönem

Müzik teorisinin gelişimi

- Romanesk dönem; 1000-1150 yılları arasını kapsayan dönemdir.
- Avrupa'da 10. yy. 'dan 13. yy. ' a kadar olan dönem, çok sesliliğe giden yolda temel adımların atıldığı bir çağdır.
- Müzik tarihinin başlıca iki dönüşümü, Modal müzikten Tonal müziğe ve tek seslilikten çok sesliliğe geçiştir.
- Romanesk dönem, bu iki dönüşümün ilk hazırlıklarını gerçekleştirmiştir.

- Müzik teorisindeki gelişim, her çağda olduğu gibi, müzik yazısının da gelişimini içermiştir.
- Seslerin yazıya geçirilmesi, müziğin kalıcı ifadesi demektir.
- Romanesk dönem; çok sesliliğin uç verdiği şu alanları temsil eder: solmleme, organum, missa ve müzik yazısı.
- Orta çağda, Grekçe işaret anlamına gelen nömalar kullanılmaktaydı.

Romanesk üslup:

- Nömalar ses yürüyüşlerini göstemeekteydi.
- Porte kullanımının başlamasıyla bu işaretler yetersiz duruma gelmiştir.
- Gerçek ses yüksekliklerini gösteren işaretler durumuna gelince nöma yazılarının çizgilere ve aralıklara gelen başları daha belirgin kullanılmaya başlanmış, baş ve bacakları bir notanın belli başlı bölümleri olmuştur.
- Kalem tutuşun ülkelere göre değişen biçimlerine göre nota başları romen ve gotik olarak yazılıyordu.

Müzik Yazısının Önemi

- Müzik, görsel ve plastik sanatların aksine tıpkı söz sanatları gibi bir zaman sanatıdır.
- Görsel ve plastik sanat eserlerini ikinci kez görebilmek için buldukları mekana bakmak yeterlidir.
- Ancak müziğin yer aldığı zaman kesimi ilerleyen her saniyede daha da gerilerde kalmış olacaktır.
- Müzik yazısı bu gereksinimden doğmuş ve ortaçağda Boethius'un harf yazısından sonra nöma adıyla tanınmıştır. (Ahmet SAY, Müzik Tarihi)

Boethius Ezgileri

- Boethius (Botiyus) 475-525 yılları arasında yaşamış Romalı din adamıdır.
- Yaşadığı devrin en büyük müzik kuramcısıdır. Çalışmalarını De Musica (De Musika) isimli müzik bilgisinin temeli olarak kabul edilen kitapta toplamıştır.
- Aritmetik, geometri ve müzik ile ilgili çalışmaları olan Boethius için müzik, matematiksel bir bilimdir.
- Müzik ile matematik arasındaki ilişkiyi inceleyerek müziğin insan kişiliği üzerindeki etkilerini araştırmıştır.
- Bu çalışmaları yaparken Phytagoras ile Platon'un etkisinde kalmıştır.

- Matematik ve müzik pek çok açıdan birbiri ile iliřkili iki disiplindir.
- Antik aęlardan itibaren bu iliřki fark edilmiř ve pek çok matematikçinin ve düřünürün ilgisini çekmiřtir.
- Pythagoras, bir telin değişik boyları ile değişik sesler elde edildiğini bulmuştur. Konfiys (M 551- 478), belirli modların insanlar üzerine etkisini incelemiştir.
- Platon müziği etięin bir parçası olarak kabul etmiřtir.
- Karışıklığın, düzensizlik ve depresyona yol açacağını savunarak, insan karakteri ile müzik arasında bir bağlantı kurmuştur.

- Boethius, Phytagoras'tan etkilenererek, Eski Yunanda büyük önem taşıyan oran anlayışı ile ilgili olarak çalışmalar yapmış ve müziği üç aşamada incelemiştir:
- 1.Alt Düzey: Boethius bu aşamada, insan sesi ile çalgı müziğini ele alarak bu iki grup arasındaki uyumlu ilişkiyi incelemiştir.
- 2.Orta Düzey: Müziğin fiziksel ve ruhsal açıdan yorumlanmasını ele alır.
- Başka bir deyişle, müziğin insan bedeniyle ruhu arasında oluşturduğu ilişkiyi incelemiştir.
- 3.Üst Düzey: Bu aşamada gökyüzünün müziğini incelemiştir.
- Gökyüzündeki yıldızlar ve diğer gezegenler hareket hâindedir ve bu hareket sırasında ses üretilir

5. Seslerin İsimlendirilmesi

- Müzik tarihinde seslerin isimlendirilmesi, gerçekleştirilen en önemli gelişmelerden biridir.
- Bu konudaki temel çalışmayı yapan din adamı müzik araştırmacısı Arezzo'lu Guido (Aretzolu Guido, 990-1050)'dur.
- Kuzey İtalya'da Pompasa Manastırı'nda rahiplik ve şan öğretmenliği yapmıştır.
- Çalışmalarını Arezzo'da sürdürerek iki önemli kitap yazmıştır.

- Guido, seslerin isimlendirilmesi çalışmasını yaparken yazdığı dua kitabındaki Aziz Yuhanna ilahisinin birinci drtlğnden yararlanmıştır.
- Bu dörtlüğün her mısrasının ilk sözcüğünün ilk hecesi Guido'nun dikkatini çekmiş ve seslerin bu hecelerle isimlendirilebileceğini düşünmüştür.

İlahi'nin sözleri

- UT gueant laxis
- REsonare fibris
- Mİra gestorum
- FAMuli tuorum
- SOLve polluti
- LABiireatum
- Sancte Iaonnes

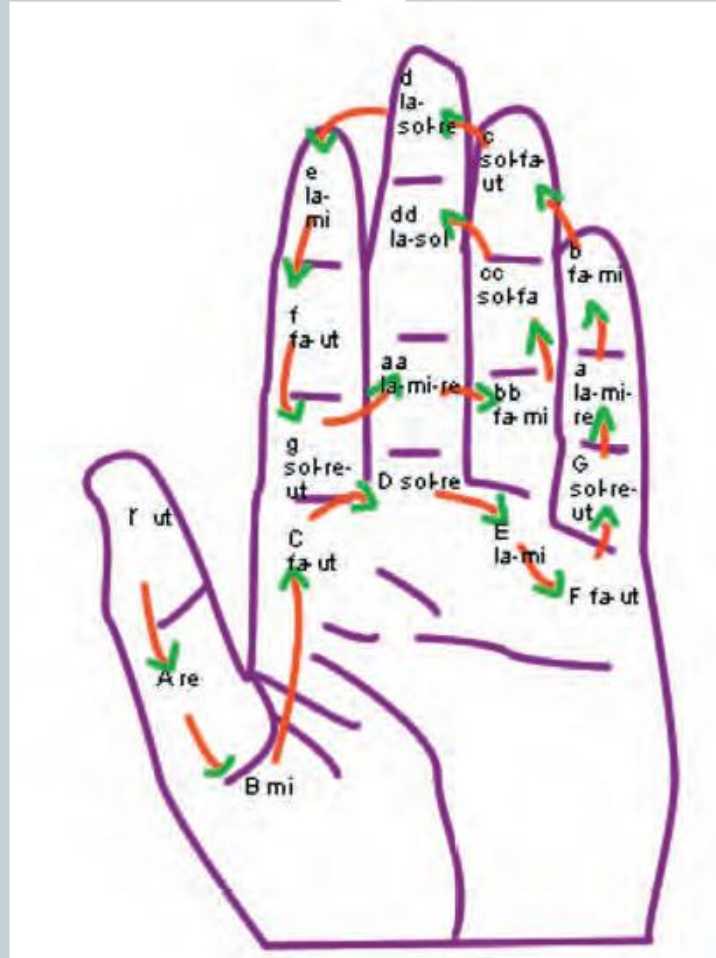

- İlahinin ilk hecesi olan Ut, ilahinin sessiz harfle başlayan diğer hecelerine uyumlu olması için önce tu, sonra to, en son olarak da do şeklinde kullanılmıştır.
- Bu gelişmeyi sağlayan kişi yine bir İtalyan müzik araştırmacısı Giovanni Maria Bononcini (Covanni Maria Bononçini, 1642-1678)' dir.
- Guido, elinin parmaklarındaki girinti ve çıkıntılara metnin ilk hecelerini yazar.

- Böylece bir gam dizisinin sekiz notasını birden sergilemiş olur.
- Bu yöntem müzik tarihinde **Guido'nun eli** olarak anılır.
- Guido'nun müzikte gerçekleştirdiği yenilikler şunlardır:
  - Seslerin isimlendirilmesi
  - Fa anahtarının müziğe kazandırılması
  - Dört çizgili portenin beş çizgiye çıkarılması
  - Portede çizgi arası ve çizgi üstü nota yazım sisteminin geliştirilmesi.

Guido'nun Eli

Solmileme

- Solmileme, kilise ezgilerini ut-re-mi-fa-sol-la heceleri üzerine söylemek demektir.
- Bu terim sol ve mi hecelerinden çıkmıştır.
- Gözden kaçırılmaması gereken şudur: ezginin nota adları seslerin salt yüksekliklerine göre değil, birbirleriyle ilişkilerine göre veriliyordu.
- Mi-fa küçük ikili aralıkları göstermekteydi.
- Bir ezgi altı seslik aralığı aştığı zaman yetersiz kalıyordu.

- Örneğin la-si bemol aralığı olduğunda küçük ikili aralığı olduğu için bu aralığa yine mi-fa demek gerekiyordu.
- Bu durum ezgi içerisinde daha önce söylenmiş olan mi-fa aralığı ile karışıklık yaratıyordu.
- Bu sebeple daha sonra si notası eklenmiştir.
- Sancte Iaconnes sözlerinin ilk harfleri alınarak si notası oluşmuştur.